

Sense amnèsia

Joaquim Danés i Torras (1888-1960), metge i humanista olotí. En el cinquantenari de la seva mort*

Josep-Eladi Baños¹, Jordi Canal², Marc Danés¹

¹Universitat Pompeu Fabra, Barcelona; ²École des Hautes Études en Sciences Sociales, París.

* Aquest article està basat en les presentacions realitzades en l'acte que va tenir lloc amb motiu de la commemoració del cinquantenari de la mort del Dr. Danés a Olot, el 6 de març de 2010.

Una consulta al *Diccionari Biogràfic de Metges Catalans*, publicat l'any 1981, amb motiu de la iniciativa sorgida en el III Congrés d'Història de la Medicina Catalana, ens mostra que el Dr. Danés no era un metge qualsevol. A part de la seva professió va tenir interessos culturals i humanístics molt profunds que van generar una obra llarga, valuosa i de referència en l'àmbit cultural, com recull la seva fitxa en el diccionari esmentat. Pels qui estiguin interessats en conèixer en profunditat la seva figura, els remetem a l'obra, publicada l'any 1989, dedicada al Dr. Danés en motiu del centenari del seu naixement.

En aquest article recordarem breument la seva figura com a metge, humanista i participant actiu en la societat olotina de la seva època. Aquest text vol aprofitar també l'ocasió per agrair la dedicació de tants homes de la generació del Dr. Danés que treballaren a Catalunya, principalment en el primer terç del segle XX, probablement una de les èpoques més brillants que hem tingut al nostre país fins a la que ara estem fruit i que ens situa sense cap dubte en un lloc destacat de les ciències biomèdiques actuals, tant en la recerca com en l'assistència. Molts dels fruits del que tenim avui són conseqüència dels homes de la generació del Dr. Danés, potser no tant en els aspectes tècnics o de coneixement, sinó en el vessant d'actituds, en la forma d'orientar la professió i en el compromís ètic i social de fer de metge. Aquest últim s'ha reinventat en els darrers anys per parlar de professionalisme, un dels motors de l'educació mèdica capdavantera del segle XXI.

Joaquim Danés i Torras, el metge

Segurament “*la pretèrita afició dels passats a l'exercici i el coneixement de les diferents branques de l'art de curar malalties*”, com va assenyalar el mateix Joaquim Danés i Torras a la seva obra inèdita *Executòria Pairal*, el va inclinar a sentir la vocació per la medicina. Si s'analitzen els membres de la seva família, es podria albirar que el seu destí estava predestinat. El seu avi, Josep Danés i Bassols, ferrer de la Vall del Bac, ja feia de manescal i de vegades de curandero, i probablement va ser el primer Danés vinculat al món de la medicina. Dos dels seus fills van seguir la tradició del pare: en Pere es va dedicar a la veterinària i en Joan a la medicina. Aquest darrer, Joan Danés i Colldecarrera, va començar a fer de metge el 1873 a Olot i va participar també a la vida cívica i cultural de la ciutat on treballava. Aquesta tendència familiar a l'exercici de professions vinculades a l'atenció sanitària va ser justificada pel propi Danés a l'obra citada: “... *en els llocs page-sos i allunyats de conveniències, com és ara la Valldebar, el ferrador de matxos i mules, feia al mateix temps de manescal boscatser, i fins de curandero per a les persones, aplicant remeis, fent i recomanant medicines, a l'obrador i a domicili, talment com s'arriscaven agosaradament a les manxiules, els sedants i les sagnies*”. També a la branca Colldecarrera hi havia metges, com Joaquim Colldecarrera i Costa (1858-1941) i el seu fill Joan Colldecarrera i Darius, els quals tingueren un paper important en la vida de Joaquim Danés, com es veurà més endavant.

Joaquim Danés i Torras (Figura 1) va iniciar els seus estudis universitaris l'any 1904 a l'edifici del Reial Col·legi de Cirurgia, avui seu de l'Acadèmia de Medicina. A la facultat es començaven a observar els canvis que vindrien a substituir l'antiga manera de veure la medicina pròpia de Letamendi (“*s'ha de combatre la mania d'aquests joves deixebles de Galè que pretenen suplir els raonaments amb fets experimentals, ja que a la fisiologia humana li manca home i li sobra granota*”). Els protagonistes d'aquests canvis foren Bartomeu Robert, qui després fou alcalde de Barcelona; Jaume Pi i Sunyer,

Correspondència: Dr. Josep-Eladi Baños
Departament de Ciències Experimentals i de la Salut
Parc de Recerca Biomèdica de Barcelona
C/ Dr. Aiguader, 88
08003 Barcelona
Tel. 93 316 08 65
Fax 93 316 09 01
Adreça electrònica: josepeladi.banos@upf.edu

FIGURA 1. El Dr. Joaquim Danés i Torras (1888-1960)

pare d'un dels fundadors de l'Institut de Fisiologia, i Miquel Àngel Fargas, gran innovador de la ginecologia i de l'obstetrícia. Van ser els precursors de tota la generació que iniciaria els profunds canvis dels quals Danés va ser testimoni com a estudiant.

Al principi del curs 1906-1907, la Facultat de Medicina va abandonar les instal·lacions que ocupava per traslladar-se als edificis de la nova facultat i del seu hospital clínic annex al carrer de Casanova. Malgrat tot, la possibilitat de realitzar formació pràctica al mateix hospital no era fàcil i els estudiants tractaven de buscar alternatives a altres centres. Danés, interessat per millorar els seus coneixements, l'any 1907 va aconseguir ser nomenat alumne intern no pensionat de l'Hospital de la Santa Creu, on va poder continuar aprenent en contacte amb els pacients. Dos anys després va ser ascendit a la categoria d'alumne practicant de primera categoria, el que ara diríem metges interns, la qual cosa li suposà un sou de seixanta-cinc pessetes mensuals i un augment de càrrega de responsabilitats, doncs havia de romandre en el centre (és a dir, estava de guàrdia) una setmana de cada tres. Finalment, es graduà l'any 1910, quan només tenia 22 anys.

No acabà aquí el seu períple universitari. Preocupat per acabar la seva formació, es matriculà a les assignatu-

res de doctorat el curs 1911-1912 a la *Universidad de Madrid* i poc després va obtenir el títol de doctor amb la tesi *Cirugía de la tuberculosis pulmonar. Estudio de los procedimientos directos*, publicada a Girona l'any 1912 i presentada a Madrid el mes de juny del mateix any. Danés tornaria a aquest tema en diverses ocasions durant la seva vida professional.

Una vegada llicenciat, tornà a Olot per exercir la medicina al costat del seu pare, metge ben reconegut a la ciutat. L'equip es va desfer aviat en morir el pare l'any 1914. A més d'atendre 700 famílies aconduïdes, el jove Danés no parà de realitzar altres activitats com ara la seva contribució l'any 1913 a la creació de l'Agrupació Comarcal de Metges d'Olot, una associació mig sindical, mig acadèmica, que va ajudar a realitzar diversos treballs científics que es publicaren al Butlletí del Col·legi de Metges de Girona. El primer treball, elaborat amb el seu pare, estava dedicat al tractament d'un centenar de casos d'hydrocele *injectant després una fórmula a base de vi aromàtic, amb la qual aconseguia un 96% de curacions*. Ja en solitari, Danés publicà *Dos casos de sarcoma* (1913) i *Colapsoterapia* (1914). En el primer, Danés va explicar la seva experiència quirúrgica amb dos pacients amb càncer; el primer corresponia a una nena de 3 anys que fou la primera amb qui emprà, l'any 1910, anestèsia general amb l'ajuda del seu pare. La segona publicació feia referència al tractament de la tuberculosi i hi descrivia un aparell que va improvisar per poder realitzar la *col·lapsoteràpia* (Figura 2). Aquest era un procediment emprat a l'època per evitar la difusió de la malaltia, que consistia a introduir aire a la cavitat pleural per produir un pneumotòrax que causava la compressió del pulmó i, per tant, el seu col·lapse. El primer a utilitzar aquest procediment fou James Carson, l'any 1822, però no es va utilitzar de forma sistemàtica fins a finals del segle XIX quan Carlo Forlanini, metge de Pavia, va defensar la seva utilització amb la publicació d'una sèrie de casos l'any 1906, encara que l'emprava des de 1895. En els anys següents, el procediment va ser utilitzat en nombrosos països europeus i així va arribar a Catalunya i, juntament amb la toracoplastia, la paràlisi frènica i el sanatori, va ser el mètode utilitzat amb més freqüència fins l'arribada de l'estreptomicina a la dècada dels anys 40.

La intervenció de pneumotòrax realitzada per Danés l'any 1913 fou una de les primeres fetes a Espanya i molt probablement la primera a Girona i no estigué exempta de polèmiques. El Dr. Pi i Sunyer li discutí la prioritat en la invenció de l'aparell per fer el pneumotòrax, presentat al Quart Congrés de Metges de Llengua Catalana celebrat a Girona l'any 1921. Danés va defensar que l'invent era de 1913 i assenyalà, a més, que la seva malaltia encara era viva mentre que tota la seva

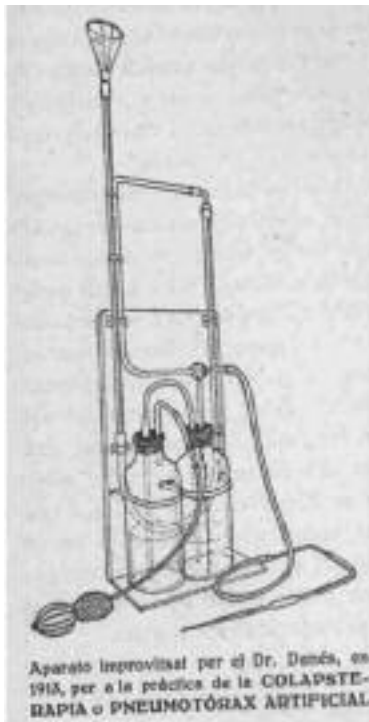

FIGURA 2. **Esquerra: aparell creat pel Dr. Danés amb el qual va realitzar tractaments col·lapsoteràpics a Olot. Dreta: Imatge radiològica d'una pacient tractada pel Dr. Danés**

família, a la qual no s'havia practicat el procediment, havia mort de tuberculosi.

En els anys següents, Danés va seguir acumulant responsabilitats. Poc temps després de l'òbit del seu pare, es va fer càrrec de les famílies dels militars de la Caserna del Carme i l'any 1915 fou nomenat metge de l'Hospital de Sant Jaume. L'any 1920 publicà un interessantíssim treball *La moderna cirurgia a Olot i la seva comarca. Recort històric de la introducció dels grans avenços de la cirurgia operatòria i estudi monogràfic dels medis actuals per a la pràctica d'operacions quirúrgiques en la comarca olotina*, una obra important per conèixer com era la medicina en les comarques catalanes a principis del segle XX. Després de la seva presentació al Quart Congrés de Metges de Llengua Catalana, Danés publicà un altre treball d'interès històric *El centenari d'un manuscrit olotí* dedicat al metge olotí Domènec Torà i Marcé, nascut l'any 1714. Encara l'any 1926 publicà *L'èxit d'un cas d'exòmfal voluminos*, en el qual es descriu la curació quirúrgica d'una malformació congènita molt poc freqüent i que era una mostra més de la seva habilitat quirúrgica.

El seu compromís social va continuar amb l'elecció com a membre de la Junta Directiva del Col·legi de Metges de Girona. La feina no va afluixar i l'any 1925 fou nomenat metge del municipi de Batet i dos anys després del Cos de Bombers d'Olot. Aquell mateix any va rebre el títol de Metge Inspector Municipal de Sanitat i l'any 1931 va prendre possessió de la plaça

d'Olot després de guanyar l'oposició corresponent. El 4 d'octubre de 1927 Danés féu la dissertació inaugural de la XXX Assemblea Anual del Col·legi de Metges de Girona, que tingué lloc a Olot, amb el títol *La construcció de cel·luloides en cirurgia i ortopèdia* que publicaria a Girona l'any següent. Es tractava d'una interessant contribució a la construcció de fèrules amb aquest material per substituir els embenats de guix en els pacients que precisaven immobilitzacions molt prolongades, com els tuberculosos amb afectació òssia.

A partir d'aleshores, la vida de Joaquim Danés es va complicar. Va empitjorar de la sordesa que patia des de feia temps. Pocs anys després ja necessitava audiòfons, que li permetien la comunicació adequada, però l'afectació va anar a pitjor amb el pas del temps. L'any 1936 fou tractat d'una hèrnia inguinal bilateral pel Dr. Joan Puig Sureda que es desplaçà des de Barcelona expressament per intervenir-lo. Tot i això, els anys següents desenvolupà una gran activitat professional. Per exemple, l'any 1937 practicà 48 de les 51 operacions que es van fer a l'Hospital Sant Jaume i el 1938 va intervenir en 79 de les 90 realitzades. Tota aquesta activitat acabà el 27 de gener de 1939 quan va iniciar el camí de l'exili amb el seu fill Joaquim. Tant a Bages com a Elna i a Sant-Cyprien, seguí intervenint a aquells pacients que van demanar-li. A la primera ciutat va rebre l'ajuda del seu parent, el Dr. Joaquim Coldecarrera, que li va presentar un amic seu, el Dr. Taillant, metge de Bages, a qui va ajudar en algu-

nes activitats mèdiques. A finals d'octubre de 1939 es traslladà a Montpeller on va ser rebut pel Dr. Joan Coldecarrera, que li va brindar l'oportunitat d'acompanyar-lo a les seves visites mèdiques a diferents hospitals i clíniques i li va obrir les portes de la Facultat de Medicina.

Danés tornà a Olot el mes de desembre de 1940. Denunciat injustament, fou empresonat primer a Olot i després a la Presó Provincial de Girona, on va romandre fins el 22 de març de 1942. En aquest període va seguir intervenint de cirurgia menor i, de vegades, no tan menor als presos que ho necessitaven a la infermeria de la presó. Finalment fou alliberat però se li va prohibir a perpetuïtat exercir a tota la província de Girona. Quan la sentència fou apel·lada, es limità a cinc anys aquesta prohibició. Era ja l'any 1946 i Danés ja tenia 58 anys. La condemna comportà la desposseïció de tots els nomenaments previs. Durant un temps va seguir practicant la cirurgia de forma clandestina i abandonà la pràctica de la medicina interna, ja que la sordesa s'havia agreujat fins a l'extrem que li impedia la comunicació oral amb el seus pacients. Els afers professionals s'arreglaren quan el nou president del Col·legi de Metges de Girona, el Dr. Sambol i Casanovas, va intervenir per a permetre que el Dr. Danés pogués tornar a actuar de forma oficial. Així, tornà a operar i col·laborar amb els metges de l'Hospital de Sant Jaume i de la Policlínica i, fins i tot, va ser nomenat de forma provisional cirurgià en cap del *Seguro Obligatorio de Enfermedad*, acabat de crear. A la fi dels anys quaranta i principis dels cinquanta la seva activitat quirúrgica fou molt intensa, amb intervencions de tot tipus: ginecològiques, traumatològiques, urològiques i digestives. Estigué actiu fins a la seva jubilació forçada l'any 1958 que, òbviament, no tolerà gaire bé. Dos anys després, l'11 de febrer de 1960, moria a Olot a conseqüència d'una neoplàsia broncopulmonar.

Del seu matrimoni amb Maria Llongarriu i Saguer van néixer nou fills, però dues filles van morir de molt petites. Mai no va forçar-ne el destí de cap; això sí, els va transmetre la importància de tenir estudis. El seu fill Joan volia estudiar Medicina però no va poder-ho fer per culpa de la situació creada durant la Guerra Civil i la postguerra. Més tard va obtenir els títols de mestre elemental i practicant. En Joaquim, en tornar de França, va acabar el batxillerat i posteriorment estudià medicina, i es va graduar l'any 1948. Els altres van estudiar magisteri o dret. La tradició mèdica no s'aturà amb ells. Un nét, Joaquim Danés i Valeri és metge a l'Hospital d'Olot i dos besnèts, Marc Danés i Castells i Ariadna Danés i Barris són estudiants de Medicina actualment.

Joaquim Danés fou un gran metge de la seva època i va compaginar l'esperit professional amb l'estimació de la cultura de la seva terra. Prestigià la seva professió amb

una activitat professional eficaç i molt estesa en el temps. Només les seves limitacions físiques complicaren la seva feina de metge en els seus últims anys. Fou, a més a més, maltractat en una època molt difícil on no era suficient ser un bon professional i una bona persona per tenir una vida plena i tranquil·la.

L' historiador

Joaquim Danés i Torras es va interessar des de molt jove per la història. Sens dubte la seva obra més coneguda és la voluminosa *Història d'Olot*, però la seva contribució a la recerca i difusió del passat va molt més enllà. El seu interès o, potser seria millor dir la seva passió, per la història olotina i, també, en la seva joventut, per la història de la medicina, tingueren com a resultat la publicació i redacció de nombrosos estudis, articles i llibres. A l'hora d'estudiar la vida del Dr. Danés cal tenir molt en compte la importància –per a ell i per a tantes i tantes persones– de la Guerra Civil de 1936-1939, amb la fi de la Segona República i l'inici del règim franquista. No es fa difícil parlar d'un Joaquim Danés d'abans i un de després de 1939. I no només en el terreny del seu compromís ciutadà, ans en tots, i molt especialment també com a historiador o com a difusor de la història olotina. Podem distingir, així doncs, dues clares etapes en la seva trajectòria en el terreny de la història, separades per l'any 1939.

La primera etapa s'inicia a la fi de la dècada dels anys vint. Està precedida, però, d'un temps en el que Danés s'interessà per moltes qüestions. En els seus anys d'estudiant, fins a l'obtenció del doctorat en Medicina, Danés va escriure poemes i textos literaris, i també compongué sardanes i altres peces musicals. A l'entorn de 1912, la literatura i la música deixaren pas, sense desaparèixer mai del tot en els seus interessos, als estudis mèdics. La dedicació professional a la medicina és la seva definitiva entrada a l'edat adulta. Com ja s'ha comentat, el 1912 va presentar la tesi doctoral i en els anys següents publicà nombrosos articles i fullets de medicina i d'història de la medicina. Aquest interès per l'estudi de la història de la medicina, juntament amb la seva entrada al Museu-Biblioteca d'Olot –l'any 1924 és nomenat membre de la Junta de Govern d'aquesta institució– van posar, sens dubte, les bases del seu interès per la història local, que, als anys trenta es convertiria, finalment, en la seva gran passió i en el seu objecte d'atenció principal com a historiador.

En la història local, el Dr. Danés trobà una ocupació compatible amb l'exercici de la professió mèdica. A partir de 1929 va publicar articles sobre la història olotina en diferents diaris –*El Matí*, per exemple– i revistes catalans. Fou, tanmateix, el setmanari *La Ciutat d'Olot*, afí a Acció

Catalana Republicana (ACR), el que va acollir la major part de la seva producció. En aquell setmanari començà a publicar, a principis de gener de 1934, un seguit de textos que, tres anys després, es convertirien en un llibre: *Pretèrits olotins*. Els temes dels articles són variats, però sempre sobre la història olotina o l'entorn proper. L'olotisme presidia l'empresa. El primer article de la secció *Pretèrits olotins* de *La Ciutat d'Olot*, dedicat a les sardanes curtes, va aparèixer el 27 de gener de 1934 i el darrer, sobre la cova del Bisbe, el 8 d'agost de 1936. De fet, va ser l'última vegada que el setmanari va sortir al carrer.

El llibre *Pretèrits olotins*, editat el 1937 a la impremta Aubert d'Olot, està format per seixanta-un capítols. Entre els temes tractats podem trobar estudis de personatges, monuments i obres d'art, institucions i esdeveniments, troballes arqueològiques i llegendes. L'objectiu fonamental de les glosses del Dr. Danés, com ell mateix anomenava els capítols dels *Pretèrits olotins*, era la divulgació –no renyida, tanmateix, amb la recerca–, és a dir, la difusió d'episodis pretèrits. Joaquim Danés i Torras aconseguí en aquell llibre combinar perfectament l'estudi i la divulgació del passat. Aquest era el tipus d'història en què excel·lia. Els *Pretèrits olotins* de 1937, són, en aquest sentit, una petita joia de la historiografia olotina. En el pròleg, escrivia el Dr. Danés:

“En canvi de la vostra galanteria, em prometo l'ardidesa d'escriure i comentar una mica d'història catalana. Cap descobriment; ni cap mecenatge de transcendència: un misèrrim tast; la simple mediocritat que tan a desgrat meu m'entrebanca a cada passa; una aportació migrada i modesta; un granet d'arena –ai, las!– amb el qual jo voldria contribuir a l'apuntament mansoi d'un carreu de l'obra de la veritable efusió patriòtica pairal.” (Pretèrits, p. 3)

L'autor contraposa una història àrida i monòtona amb una altra, més narrativa en diríem ara, més llegidora i més arran de terra. El Dr. Danés està especialment interessat en fer conèixer, en difondre i divulgar la història olotina. La seva tasca, tanmateix, seria incomprendible al marge d'un moment històric –els anys trenta– de notable vitalitat cultural i d'un grup de persones que l'acompanyaren en aquest apropament al passat olotí: Joan de Garganta, Gil Vidal i Forga i Francesc Caula, molt especialment. El llibre de 1937 va ser reeditat uns anys més tard, el 1950, amb algunes variacions.

Pretèrits olotins pertany, així doncs, a la que podem designar com la primera etapa de la trajectòria historiogràfica del Dr. Danés, fins el 1939, quan va emprendre el camí de l'exili. Començava una nova etapa, plena de persecucions, dificultats i decepcions. A l'exili i els seus efectes els seguí un autoexili imposat, que marcà profundament tots els aspectes de la seva vida i, en conseqüència, també la dedicació a l'estudi de la història.

La fugida, l'exili, la presó, el silenci obligat, la postergació laboral, tot plegat el va afectar molt. Si els *Pretèrits olotins* poden simbolitzar el Danés dels anys republicans, els anys del franquisme troben en la *Història d'Olot* la màxima expressió de l'interès de l'autor per la història local. El contrast entre aquestes dues obres –frescor i pesantor, optimisme i pessimisme, divulgació i erudició– constitueix una concreta i clara mostra del pes que sobre tots els aspectes de la seva existència tingué la Guerra Civil.

Després de 1939, ni l'ambient intel·lectual ni la companyia, amb l'absència de moltes persones (morts, empresonats, exiliats, aïllats), foren mai més els mateixos. Tot i les moltes dificultats inicials, el Dr. Danés tornà a publicar articles sobre història, en especial en els anys cinquanta, recuperant, en certa manera, el treball historiogràfic d'abans de la guerra. Va col·laborar a *Momento*, a *Pyrene* i a *Misión*, i va publicar alguns llibrets sobre la plaça de braus d'Olot, sobre el Museu-Biblioteca o sobre la premsa olotina. El Dr. Danés va treballar, des que li fou permès, a l'Arxiu i a la Biblioteca d'Olot, al mateix temps que regirava altres arxius, com ara el Notarial o el Parroquial. Va continuar la ingent recollida de materials iniciada abans de 1939. Segons els seus fills, anotava, en qualsevol paper que tingués a mà, totes aquelles dades que trobava interessants i, a la fi del dia, repartia les notes en unes caixes, diferenciades per temes o per projectes d'obres, que havia confeccionat. El Dr. Danés fou un treballador infatigable. Combinava un bon nombre d'activitats al mateix temps i va escriure pilons i pilons de pàgines. El seu lema preferit era: *“Reposar és canviar de feina”*.

Tanmateix, en els anys quaranta i cinquanta es va centrar en la construcció del seu gran projecte, la *Història d'Olot* (Figura 3). Va escriure uns vuit mil folis. La *Història d'Olot* està dividida en nou parts: notes geogràfiques, notes històriques, els edificis religiosos, els edificis civils, l'economia, l'ensenyament i la cultura, la vida social, els olotins i, per últim, les biografies d'olotins destacats. Tant pel que fa a l'esquema de l'obra com al seu volum, el Dr. Danés és força deutor de dos estudiosos olotins que admirava: Esteve Paluzie i Francesc Monsalvatje. A la *Història d'Olot* va destinar moltes estones de molts anys, essent la seva reclusió una mena de prolongació de l'exili. Era un Dr. Danés tancat en ell mateix, aliè en bona mesura a allò que passava a fora (la sordesa hi ajudava, a més). La *Història d'Olot* és la resposta del Dr. Danés a les penalitats del moment, la manera de superar-les. És el seu particular exili interior. És una història cap a dins, distinta de la història cap a fora dels anys d'abans de la Guerra Civil; una història a imatge de la seva pròpia vida, tan marcada pels esdeveniments que afectaren també Catalunya i Espanya. El país es va tornar

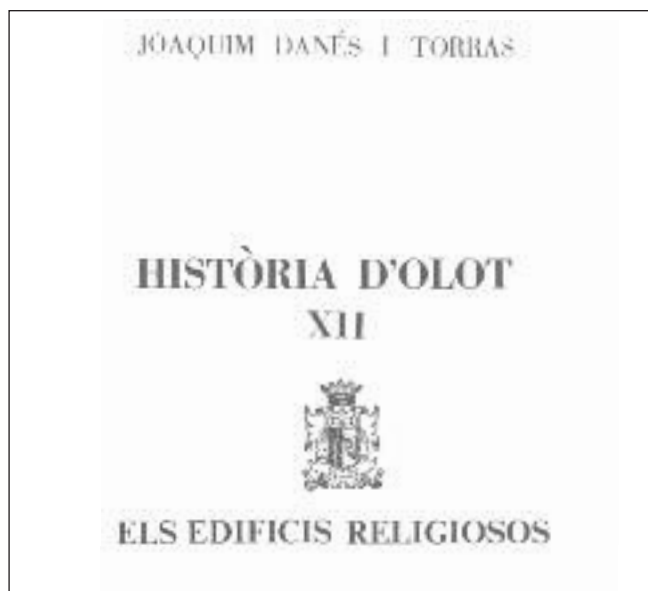

FIGURA 3. Portada del volum XII de l'obra *Història d'Olot*, la més important i extensa del Dr. Danés en l'àmbit humanístic

localista i provincial, i també la seva obra es fa més localista i aïllada de l'exterior i dels moviments historiogràfics de la dècada de 1950.

Joaquim Danés i Torras va incorporar a la *Història d'Olot* tot allò que sabia i coneixia sobre cada un dels temes i el lloc. L'olotinitisme, que ell qualifica com el "patriotisme autèntic", guia l'empresa. Vol que sigui una feina per a donar a conèixer la ciutat d'Olot i, per tant, per a fer-la apreciar i estimar més. Va sistematitzar milers i milers de dades però posar-les a disposició del públic era difícil. Ni el moment polític era el més adequat, ni tampoc una obra amb aquestes característiques, de tipus monumental, era la més adient per a ser llegida. La *Història d'Olot* constitueix, a desgrat dels objectius inicials del Dr. Danés, una obra de consulta, més que no pas una obra de lectura. Només a la fi de la seva vida, Joaquim Danés i Torras retornà al model d'obra històrica que havia conreat en els anys trenta i que tan bons resultats havia donat. El 1955 veié la llum el *Llibre d'Olot*, que recuperava en part l'estil dels *Pretèrits olotins*. El 1960, l'any de la seva mort, se'n va fer una segona edició, revisada i acrescudada.

Nota d'agraïments

Els autors volen agrair a Montserrat Castells i Danés l'aportació de dades biogràfiques del Dr. Danés que han ajudat a la redacció de part d'aquest article.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Sobre el Dr. Joaquim Danés i Torras

1. Assemblea d'artistes de la Garrotxa. Joaquim Danés – el camí d'una vida. Olot: Delta; 1977.
2. Bassets i Pagès G. Danés i Torras, a manera d'homenatge. L'Olotí. 1988; 453.
3. Canal J. A la recerca de la via perduda. Danés i l'estudi i la difusió de la història d'Olot. A: Canal J, Mayans A, Pujiula J (eds.): Joaquim Danés i Torras (1888-1960). Olot: Edicions de Batet; 1989. p. 45-70.
4. Canal J, Mayans A, Pujiula J (eds.). Joaquim Danés i Torras (1888-1960). Olot: Edicions de Batet; 1989.
5. Danés i Valeri J. Danés i la medicina. A: Canal J, Mayans A, Pujiula J (eds.): Joaquim Danés i Torras (1888-1960). Olot: Editora de Batet; 1989. p. 35-44.
6. Danés i Castells M. www.jdanesitorras.olot.cat. Consultada el 3 de setembre de 2010.
7. Pujiula J. Glossa biogràfica del Dr. Joaquim Danés i Torras. Olot, s. ed.; 1979.
8. Pujiula J. Joaquim Danés i Torras, una història d'Olot. Revista de Girona. 1988;128:63-72.

Obres del Dr. Joaquim Danés i Torras

9. Danés i Torras J. Cirugía de la tuberculosis pulmonar. Estudio de los procedimientos directos. Girona: Imp. D. Torres; 1912.
10. Danés i Torras J. Dos casos de sarcoma. Girona: Imp. D. Torres; 1913.
11. Danés i Torras J. Colapsoterapia. Girona: Imp. D. Torres; 1914.
12. Danés i Torras J. Cirugía de Urgencia. Hernias estranguladas. Butlletí Mensual del Col·legi de Metges de la Província de Girona. 1917 novembre;(11):165-70.
13. Danés i Torras J. La moderna cirurgia a Olot i la seva comarca. Olot: Imp. Alzamora; 1920.
14. Danés i Torras J. Pneumotòrax artificial. El meu aparell, improvisat en 1913. A: IV Congrés de Metges de Llengua Catalana. Vol II. Barcelona; 1921. p. 87-97.
15. Danés i Torras J. El centenari d'un manuscrit olotí. Girona: Imp. A. Franquet; 1922. Nova edició, 1948.
16. Danés i Torras J. Fractures complicades secundàriament. Butlletí Mensual del Col·legi de Metges de la Província de Girona. 1923 juliol;(7):100-3.
17. Danés i Torras J. L'èxit d'un cas d'exòmfal voluminos. Girona: Imp. Masó; 1928.
18. Danés i Torras J. L'Hospital de Sant Jaume d'Olot. Butlletí del Sindicat de Metges de Catalunya. 1929 febrer;(102):8-15.
19. Danés i Torras J. Olot. Breu historial de la ciutat. Olot: Imp. Alzamora; 1933.
20. Danés i Torras J. Olot i la seva comarca. Olot: Imp. Alzamora; 1934.
21. Danés i Torras J. Pretèrits olotins. Olot: Imp. Aubert; 1937. Nova edició, 1950.
22. Danés i Torras J. Epigrafia domèstica i rural. Barcelona: Imp. Comas; 1938.
23. Danés i Torras J. Historia de Olot: Capítulo de la Prehistoria, la Protohistoria y la Historia Antigua. Olot: Imp. Aubert; 1949.
24. Danés i Torras J. La "Plaça de Braus d'Olot". Historial. Olot: Biblioteca Olotina; 1950. Nova edició, 1984.
25. Danés i Torras J. Llibre d'Olot. Barcelona: Selecta; 1955. Nova edició, 1960.
26. Danés i Torras J, Sala C. Exposición Bibliográfica Conmemorativa del Centenario de la Prensa Local Olotense 1859-1959. Catálogo Conmemorativo. Olot: Imp. Delta; 1960.
27. Danés i Torras J. Història d'Olot. 31 volums. Olot: Imp. Aubert-Ajuntament d'Olot; 1977-2003.
28. Danés i Torras J. Executiva Pairal. Obra inèdita.